

POZIȚIA ANOSR PE MARGINEA STRATEGIEI NAȚIONALE PENTRU EDUCAȚIE

Despre ANOSR

Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR), în calitate de reprezentant legitim al studenților din România și semnatar al Pactului Național pentru Educație, reiterează prin prezenta sprijinul și disponibilitatea sa de implicare constantă, în calitate de partener egal, în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a strategiei în domeniul educației.

ANOSR își are rădăcinile în mișcările studentești din perioada 1989 – 1995, fiind de-a lungul timpului continuatorul și reprezentantul activ al principiilor ce au stat la baza acestora, devenind din 2001 prima federație națională studentească legal constituită și cea mai reprezentativă structură de acest gen. În prezent ANOSR reunește 57 de organizații studentești din principalele 18 centre universitare ale țării, reprezentând astfel peste 500.000 de studenți. Fiind unica structură membră a Uniunii Europene a Studenților (ESU) și prin urmare având recunoașterea și susținerea instituțiilor europene în domeniul educației, considerăm că putem aduce o perspectivă complexă asupra educației din România, coroborată cu exemplele de bună practică existente în alte state europene.

Obiectivele documentului

Prezentul document se axează pe trei teme principale:

1. Viziunea ANOSR asupra principiilor ce trebuie să stea la baza strategiei naționale pentru educație în general.
2. Viziunea ANOSR asupra principalelor elemente ce trebuie să caracterizeze componenta de învățământ superior.
3. Viziunea ANOSR asupra modalității de lucru în cadrul Comisiei ce va elabora această strategie.

Considerente Generale

Din perspectiva ANOSR, pentru integrarea României în mult-doritul Spațiu European al Învățământului Superior, se impune aplicarea unor reforme de substanță care să conducă pe de o parte la armonizarea sistemului național de educație cu cele existente la nivel european și, pe de altă parte, la reconfigurarea paradigmei tradiționale prin focalizarea pe tipul de învățare adecvat societății cunoașterii, mai precis învățământul centrat pe student. Această abordare trebuie să fie corelată cu un set concret și coerent de reforme la nivelul învățământului preuniversitar. Formele fără fond, de tipul declarațiilor nesusținute sau ale cosmetizărilor bine creionate, vor eșua.

Considerăm că eficiența și calitatea acestei strategii va depinde, în mare măsură: de coerența legislației naționale, de asumarea pe termen lung a strategiei de către toți decizionalii politici, de convergența opiniilor stakeholderilor și de nivelul de participare al acestora în elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei.

Totodată accentuăm faptul că implementarea reformelor educaționale este influențată în principal de: felul în care a fost preluată esența reformei la nivel național sub relația angajamentelor externe – reglementări interne, a potențialului cultural, managerial și financiar al universității, a constrângerilor asupra autonomiei pe care le induc reglementările naționale, dar și de timpul disponibil pentru implementarea reformelor propriu-zise.

1. Viziunea ANOSR asupra principiilor ce trebuie să stea la baza strategiei naționale pentru educație în general

Sistemul național de învățământ este fundamentat de Legea 84/1995, aflată încă în vigoare. Această lege definește principiile și mecanismele de desfășurare atât ale învățământului preuniversitar, cât și ale învățământului superior. Principiile de funcționare ale sistemului de învățământ superior au fost completate prin semnarea Declarației de la Bologna, în 1999, astfel învățământul superior delimitându-se clar față de cel preuniversitar și prin conținut.

Din perspectiva ANOSR, **rolul educației** în societatea românească actuală este acela de a oferi cunostinte, aptitudini și competențe fiecărui individ, care să ducă la creșterea calității vieții și concomitent la dezvoltarea personală a cetățenilor ca parte a societății și a societății ca grupare de persoane cu aceleași scopuri.

1.1 Învățământul ca bun public

Dacă în epocile anterioare educația era mai ales privilegiul celor avuți, al celor care dețineau puterea economică și politică în societate, constatăm că, în ultimele decenii, se urmărește masificarea educației, ea fiind plasată în categoria activităților realizate de instituții sociale fundamentale, alături de familie, religie, economie, politică, medicină. Educația reprezintă un bun public prioritar, fiind necesară menținerea acestui statut și în viitor, în special în contextul paradigmei societății bazate pe cunoaștere.

1.2 Învățământ centrat pe cel care învață

Considerăm că este necesară înlocuirea paradigmei tradiționale a învățământului centrat pe profesor cu paradigma învățământului centrat pe student/elev, pe dezvoltarea de competențe relevante pentru un anumit domeniu de activitate.

Acest principiu implică nu doar reforme de tip normativ, ci și cognitive, în ceea ce privește înțelegerea principiilor și conceptelor ce definesc reformele, pentru a asigura o implementare unitară, calitativă și funcțională la nivel național.

Aristotel punea întrebarea **“Cum să educi pentru noile vremuri?”**. În prezent, lumea modernă – interconectată și supertehnologizată – favorizează din ce în ce mai mult individul ca sumă de potențialități. Studentul/elevul reflectă domeniul de studiu în care se pregătește într-un mod personal, prin prisma achizițiilor sale cognitive și atitudinale, a stilului de învățare și profilului de inteligență, a motivațiilor și aspirațiilor în raport cu societatea.

Paradigma **“școlii ca instituție menită să asigure instrucție”** trebuie înlocuită cu o nouă paradigmă, a **“școlii ca instituție menită să producă învățare”**. Dacă în mod tradițional scopul era acela de a asigura instrucție, confundându-se astfel mijloacele cu scopul în sine, prin noua paradigmă se urmărește producerea învățării la nivelul fiecărui student/elev, prin orice mijloace funcționează mai bine. Altfel spus, scopul este cel care stabilește mijloacele și nu invers.

Scopul învățământului centrat pe student/elev este de a schimba rolul studenților/elevilor, în special în procesul de predare-învățare, din receptori pasivi de informație și adevăruri “de-a gata” în participanți activi, în căutarea cunoașterii. Practic ei sunt cei care construiesc cunoaștere în vreme ce profesorii doar facilitează învățarea, nu sunt transmițători/prezentatori ai informației. Astfel, studenții/elevii dezvoltă o serie de calități ale minții și obiceiuri de investigare: creativitate, curiozitate, inteligență critică, abilități pentru rezolvarea de probleme, capacitatea de autocritică rațională și îmbunătățire, aprecierea și respectul pentru o varietate bogată de puncte de vedere și perspective.

1.3 Învățarea pe parcursul vieții și flexibilitate în traseul de învățare

În societatea modernă, absolvirea unei facultăți nu înseamnă terminarea procesului educațional. În Declarația de la Bologna, a fost definit conceptul de “Life Long Learning”, învățare pe tot parcursul vieții. Acesta presupune asigurarea de condiții și oportunități de dezvoltare personală și profesională, în condiții flexibile cetățenilor, luând în considerare dinamicitatea pieței forței de muncă, avansul tehnologic și schimbarea nevoilor societății și ale individului.

Evoluția educației a confirmat existența unor forme aflate în interdependență. Este vorba despre: educația formală, educația nonformală și educația informală, în prezent toate cele trei forme de învățare fiind regăsite în societatea Românească.

În ultimii ani, educația nonformală a început să fie inclusă în planurile de învățământ ca ofertă de aprofundare, suplimentare, specializare a educației generale. I se conferă astfel un nou statut, rezultatele ei fiind recunoscute și validate în plan social. Se remarcă în special relevanța educației nonformale în procesul de educație a adulților (perfecționare și reconversie profesională, educația familiei, educație civică, educație prin și pentru valori).

Pe de altă parte, dezvoltarea tehnologiilor, comunicației, creșterea enormă în volum a masei informaționale, inegală și variată de la o persoană la alta, au extins aria de influență a educației informale dar și efectele negative pe care uneori le produce prin prisma influențelor neorganizate și spontane (mass-media prin programele sale, prin filmele pe care le difuzează, are un impact foarte ridicat, și nu mereu pozitiv, asupra personalității și acțiunilor telespectatorilor).

Luând în considerare aceste aspecte, considerăm necesară dezvoltarea de mecanisme prin care să fie recunoscute competențele dobândite preponderent prin învățare non-formală și informală, ducându-ne înspre principiul obligativității educației și nu a școlii.

1.4 Echitate

Principiul echității pornește de la premisa că toată lumea are dreptul la educație și că barierele trebuie eliminate progresiv, fie că sunt formale sau informale, vizibile sau invizibile, teoretice sau practice, naționale sau locale (sursă: ESU Policy paper "A social dimension to higher education").

Cu toate că în România educația e definită ca fiind bun public, acest fapt nu asigură și ceea ce este definit prin echitate. Ca exemplu, la o analiză grosieră a mediului de proveniență a studenților, se poate observa că marea majoritate a celor implicați în procese educaționale sunt din mediul urban, spre deosebire de doar 5% din mediul rural. Un alt aspect ce conturează necesitatea unor reforme privind echitatea, este accesul minorităților la educație și barierele pe care le întâmpină pe parcursul procesului educațional, fie datorită diferențelor etnice, culturale sau lingvistice.

Conceptul de echitate este unul foarte larg, iar componentele sale ar trebui să se regăsească și în educația din România, acesta fiind unul din pașii care ar duce calitatea educației la un alt nivel și ar integra societatea românească în tendințele europene.

1.5 Participarea tuturor actorilor relevanți

Mediul universitar trebuie să asigure accesul tuturor actorilor relevanți în procesul educațional, nu doar al membrilor comunității educaționale, fiind crucială participarea angajatorilor, a autorităților locale, a părinților etc. Consultarea și implicarea acestora urmărește să prevină transformarea instituțiilor de învățământ în "turnuri de fildeș" și conectarea programelor educaționale cu realitățile socio-economice relevante dezvoltării individuale, integrării pe piața forței de muncă și în viața socială.

Este crucială definirea, asumarea și interiorizarea faptului că toți cei care studiază, în speță elevii și studenții, reprezintă practic 80% din totalul membrilor a ceea ce noi numim comunitate educațională, având astfel **statutul de parteneri egali în toate procesele decizionale și membri cu drepturi depline**. Participarea lor democratică și autentică la viața instituțiilor de învățământ este atât un element de consolidare, cât și un potențial de inovație și performanță, al mediului educațional, și extins, al întregii societăți.

Prin urmare cei care studiază au dreptul și **TREBUIE** să fie implicați permanent, fie direct, fie prin intermediul reprezentanților pe care și-i aleg în mod democratic, ca parteneri egali, în toate deciziile sau activitățile care vizează instituțiile de învățământ.

Crucială din perspectiva ANOSR este **recunoașterea deplină a studenților ca membri cu drepturi depline ai comunității academice, și participarea lor la toate procesele pe care acest statut îl implică**, de la edificarea curriculei, la evaluarea calității învățământului, la stabilirea modului de alocare a resurselor financiare, etc. Studenții trebuie să fie reprezentați

în proporție de **minim 33% în toate structurile și mecanismele** cu rol decizional, rol de supervizare sau rol de control.

1.6 Calitate

Din perspectiva ANOSR conceptul de calitate integrează și implică aspecte precum: o reprezentare reală și corespunzătoare a studenților/elevilor, un învățământ centrat pe cei care învață, o dezvoltare a celor care studiază ca cetățeni activi într-o societate democratică, echitate etc. În aceeași ordine de idei, calitate în educație presupune și un control și asigurare a calității, aceștia fiind pașii înspre dezvoltarea unei culturi a calității.

Totodată considerăm că organismele responsabile de asigurarea calității, la toate nivelurile, trebuie să dezvolte, la rândul lor, o autentică responsabilitate față de munca asumată dar și să interiorizeze adevăratele valori și referințe ale conceptului de calitate în educație și nu în ultimul rând să îi recunoască, ca parteneri cu drepturi egale, implicați în proces, pe cei care învață.

În context European, România are nevoie să dezvolte o cultură a calității în educație, care să îi ofere un loc bine stabilit în viitorul Spațiu European al Învățământului Superior. Din perspectiva ANOSR calitatea este o responsabilitate a fiecărei instituții. Acestea trebuie să aibă un sistem propriu de management al calității, instituțiile fiind evaluate din exterior, cu ajutorul sistemelor naționale de asigurare a calității, conectate și ele la nivel european.

Având în vedere aceste aspecte, considerăm că se impune reglementarea cât mai clară a mecanismelor de asigurare a calității în instituțiile de învățământ preuniversitar și superior, precum și asigurarea înțelegerii conceptelor și principiilor asigurării calității la toate nivelurile de implementare.

1.7 Educația și tehnologia

Învățarea nu are loc în vid. Profesorii interacționează atât cu cel care învață cât și cu mediul de învățare. Influențele culturale sau de grup modifică multe variabile educaționale precum motivarea, modul de raportare la educație, modul de gândire. Tehnologiile și practicile educaționale trebuie să fie potrivite pentru nivelul de cunoștințe, abilitățile cognitive și stilul de învățare și gândire al studenților.

În ultimii 18 ani, societatea românească a încercat să umple golul în ceea ce privește accesul fiecărui individ la tehnologie și participă activ la dezvoltarea ei. Cu toate acestea, constatăm că în România, comparativ cu alte state, prezența tehnologiei în educație cunoaște un nivel cantitativ și calitativ mai scăzut.

Un exemplu elocvent îl reprezintă dotările bibliotecilor și laboratoarelor unde se constată, în majoritatea instituțiilor de învățământ, un real decalaj tehnologic și comunicațional, precum și un nivel scăzut al cantității și calității bunurilor și serviciilor pe care le asigură. Majoritatea bibliotecilor universitare de exemplu, acolo unde ele există, dețin foarte puține lucrări științifice noi, nu au programe IT specifice, iar suporturile de curs, lucrările de licență,

dizertațiile sau lucrările de doctorat nu sunt accesibile pentru studenți, nici în format fizic și cu atât mai puțin electronic.

În acest context, considerăm că este necesară menținerea pasului cu dezvoltarea tehnologică și integrarea ei în procesele educaționale, dezvoltarea de mecanisme de învățare, predare și evaluare care să ușureze munca celor implicați în proces și să genereze transversal o serie de competențe și aptitudini.

Totodată, avem convingerea că dezvoltarea bazei logistice a instituțiilor de învățământ (laboratoare, săli de clasă, campusuri, biblioteci, tehnologie și mijloace de comunicare, baze de date informatizate etc.) se poate realiza printr-o mai mare implicare a mediului privat în viața academică (prin burse private, sponsorizări, oferte de locuri de practică sau internship, asistență în programele de orientare și consiliere, feedback permanent în raport cu nevoile pieței forței de muncă). Această dezvoltare a bazei logistice trebuie însă corelată și cu accesul nelimitat al celui care învață la resursele logistice.

1.8 Finanțare

ANOSR consideră costul educației și formării unui individ ca o investiție, ca o sursă de venituri viitoare. În pofida acestei viziuni și comparativ cu țările UE, România prezintă cel mai scăzut nivel, ca procent din PIB, al cheltuielilor pentru educație.

În prezent, finanțarea învățământului românesc reprezintă un procent de 5% din PIB, ceea ce nu poate oferi o dezvoltare liniară, continuă și stabilă a educației, ci probabil doar o acoperire a costurilor. Finanțarea învățământului ar trebui să fie pe măsura obiectivului asumat. Dacă învățământul este considerat un bun public, prioritar, finanțarea acestuia ar trebui să fie de minim 6% în anul următor și să crească treptat către 7-8%.

În plus ar trebui luată în considerare posibilitatea atragerii de fonduri din mediul privat, atât în educație cât și în activitățile de cercetare aplicată, cu centrarea activităților pe cercetător, rezultat, și nu pe proces. În prezent, constatăm un nivel extrem de scăzut al fondurilor private destinate educației, în special datorită inexistenței unei strategii de stimulare a investițiilor din sfera mediului privat. În acest context nu se poate soluționa falia dintre mediul academic și cel privat.

Mecanismele de finanțare la diferite niveluri trebuie să țină cont de principiile care stau la baza sistemului național de învățământ și să fie adaptate în concordanță cu acestea. De exemplu, putem vorbi despre implicațiile modalității de finanțare asupra calității educației sau asupra mobilității (expl: actualul mecanism de finanțare blochează mobilitatea internă a studenților).

1.9 Servicii de orientare și consiliere

Sistemul național de învățământ urmează încă aceleași principii pe baza cărora a fost conceput în 1995, în ceea ce privește accesul participanților la procesele educaționale la diferite niveluri. Cu alte cuvinte, elevii/studenții trec din preuniversitar în universitar și postuniversitar, fiind evaluați pe baza unor criterii inflexibile, pe baza rezultatelor acumulate

până la momentul respectiv, fără a se ține cont de personalitatea și modul de dezvoltare individuală a fiecăruia.

Pentru alegerea opțiunilor care să se muleze traseului propriu de învățare, elevii și studenții au nevoie să cunoască ce presupune fiecare și care sunt pașii pe care îi implică. În acest context apar tutoratul și consilierea profesională, care includ printre altele teste de aptitudini și personalitate. Astfel, ei găsesc răspunsul la întrebări de genul “care e cea mai bună alegere?”, “ce vreau să fac?”, “cum să combin modulele?”, “cum să îmi organizez timpul?” etc.

Cel care învață ajunge astfel să se gândească mai mult la propria sa dezvoltare (din punct de vedere profesional și personal), își asumă răspunderea pentru aceasta și devine motivat, interesat, generând o rețineră mai bună a cunoașterii, o înțelegere mai profundă și atitudini pozitive în raport cu obiectele de studiu.

În acest context, considerăm că este necesară introducerea în mod real a unor servicii de orientare și consiliere profesională, de testare a aptitudinilor și personalității elevilor/studenților, care să îi ajute să se integreze cât mai bine într-un program de studiu. Astfel societatea va beneficia de maximul de potențial pe care îl are fiecare individ în parte și va avea o dezvoltare liniară în timp.

1.10 Coerența preuniversitar - universitar - LLL

Sistemul de învățământ din România, în ansamblul său, ar trebui abordat ca un întreg, cel puțin din perspectiva definirii competențelor. Este necesar ca acestea să fie definite cursiv pe niveluri de educație, începând de la nivelul de materie/curs și transversal pe programul de studiu/profil, definirea extinzându-se până la procesele de învățare pe tot parcursul vieții.

Considerăm că este important să existe și alternative de trecere de la un nivel la altul, cei care învață având posibilitatea să obțină competențele definite și prin educație non-formală sau informală.

1.11 Statistică

La nivel teoretic, pentru ca un sistem de învățământ să funcționeze în parametri normali, trebuie să fie integrată și o parte de statistică în ceea ce privește absolvenții diferitelor cicluri și modul în care oscilează dezvoltarea sistemului ca un ansamblu și a calității serviciilor pe care le oferă.

Cu alte cuvinte, este necesară crearea unei baze de date naționale, care să includă itemi precum: numărul de absolvenți și cursanți din diferite cicluri ale sistemului de învățământ, date socio-demografice despre aceștia, informații privind nivelul de îndeplinire ai indicatorilor de calitate ai învățământului, cu date despre integrarea pe piața muncii a absolvenților, cadre didactice, etc. În acest fel se va putea cunoaște, de exemplu, relevanța programelor de studiu și dacă, competențele dobândite de absolvenți sunt fezabile pe piața muncii și în societate.

Din perspectiva ANOSR este prioritar și esențial crearea unei astfel de baze statistice, cu date comparabile și compatibile, la nivel național și internațional, pentru a putea analiza evoluția sistemului de învățământ și a-i oferi o îmbunătățire continuă.

1.12 Valorificarea capitalului intelectual

În baza principiului echității ne dorim un acces egal, fără nici o discriminare, la educație. Luând în considerare acest aspect se poate observa și faptul că, pe parcursul traseului de învățare, dezvoltarea fiecărui individ în parte diferă. În acest context, considerăm indicată susținerea și crearea de mecanisme și oportunități pentru studenții/elevii “supradotați”.

Astfel, societatea românească ar putea fi beneficiarul acestor elevi/studenți/absolvenți, în detrimentul altor state care îi “importă” datorită ofertei nesatisfăcătoare, din punct de vedere financiar sau al șanselor de dezvoltare personală/profesională, pe care le găsesc în România.

Luând în considerare aceste aspecte se pot identifica multiple soluții, printre care: integrarea studenților/elevilor în centre de cercetare, crearea de oportunități specifice de învățare, oferirea unui traseu flexibil în învățare, asigurarea posibilității de dezvoltare personală și profesională pe piața muncii și recompensarea adecvată etc.

2. Viziunea ANOSR asupra principalelor elemente ce trebuie să caracterizeze componenta de învățământ superior

2.1 Învățământul centrat pe student

Procesul Bologna definește conceptul de învățare centrată pe cel care învață. Mai mult, centralizând o parte din convingerile care stau la baza învățământului centrat pe student constatăm că ele pun accent pe:

- Relevanța învățământului activ în raport cu cel pasiv,
- Accentul pus pe înțelegerea în învățarea profundă,
- Creșterea nivelului de responsabilizare și conștientizare a studenților,
- Creșterea sentimentului de autonomie al studentului,
- Interdependența student-profesor,
- Respectul reciproc în relația student-profesor,
- Abordare reflexivă a procesului de predare-învățare din partea studenților și a profesorilor.

În mod ideal, considerăm că ar trebui evaluată valoarea adăugată a experiențelor studenților pe parcursul unui curs. Competențele studenților ar urma să fie măsurate la intrare și apoi la

ieșire, dar și în faze intermediare. În învățământul centrat pe student, diploma de studiu ar reprezenta astfel nu timpul petrecut într-o sală de curs și nici creditele acumulate, ci ar certifica faptul că studentul respectiv a dobândit un set specific de cunoștințe și abilități.

Scopul universității, în cadrul învățământului centrat pe student, devine acela de:

- a asigura accesul (input) și succesul studenților în plan profesional și în viață (output),
- a crea medii și experiențe de învățare care să îi determine pe studenți să descopere singuri cunoaștere, devenind astfel membrii ai unei comunități care învață, care face descoperiri și soluționează probleme,
- a crește calitatea instrucției și a învățării,
- scopul principal este crearea unor medii de învățare din ce în ce mai puternice, adaptate nevoilor studenților.

Având în vedere că centrarea pe student a activităților este un principiu nou, care nu a fost aplicat în cele două faze (pilotare-implementare), considerăm că învățământul superior are un avantaj în ceea ce privește posibilitatea de implementare cu șanse maxime de reușită. Facem această afirmație deoarece, în opinia noastră, învățământul superior este mai flexibil la schimbări decât cel preuniversitar, se află în contextul integrării în Spațiul European al Învățământului Superior, și nu în ultimul rând, toți participanții la procesele educaționale sunt majori din punct de vedere legal, ceea ce înseamnă că își pot asuma consecințele prin participarea la un astfel de program.

Considerăm clasicul sistem de centrare a activităților pe profesor ca fiind depășit, în baza faptului că a fost proiectat pentru a integra absolvenții pe o piață de muncă stabilă și inflexibilă la schimbările societății, mai ales în raport cu influențele internaționale. Astfel, luând în considerare nivelul de dezvoltare socio-economică a societății românești în prezent și dinamicitatea pieței forței de muncă, considerăm că un învățământ centrat pe student va oferi societății mai multe beneficii, generând o creștere mult mai rapidă a calității vieții.

Schimbarea de la învățământul centrat pe profesor la unul centrat pe student implică însă o transformare culturală, și deci schimbări comportamentale și de atitudine, atât din partea studenților cât și a profesorilor.

2.2 Reprezentarea și participarea studenților la decizii

În baza legii învățământului din 1995, studenții sunt reprezentați, în consiliile facultăților și senatele universitare, în proporție de o pătrime din numărul total de membri ale acestora. Alte câteva legi reglementează prezența studenților în comisiile de asigurare a calității și de etică de la nivelul de universităților.

În prezent, prin Declarația de la Bologna și comunicatele ulterioare ale miniștrilor, studenții sunt recunoscuți ca parteneri cu drepturi egale în comunitatea academică și se dorește participarea lor la toate deciziile care îi afectează în mod direct și indirect. Participarea studenților la luarea deciziilor este un element esențial al Spațiului European al Învățământului Superior, așa cum se va fi construit până în 2010 prin Procesul de la Bologna și cum se va dezvolta ulterior. Aceasta deoarece bunul simț autentic, sprijinit de exemple de bună practică, a arătat că studenții nu trebuie să fie considerați nici materie primă și nici clienți / beneficiari ai învățământului superior, ci mai degrabă membri cu drepturi depline ai

comunității academice. **Pentru aceasta trebuie să îmbrățișăm o viziune în care studenții se consideră și sunt considerați parteneri alături de toate celelalte grupuri reprezentative din instituțiile de învățământ superior: profesori și cercetători.**

Cu toate acestea, în România, preponderent studenții sunt reprezentați în diferite comisii și consilii datorită autonomiei universitare și a acordurilor verbale și nu datorită unei reglementări legislative cuprinzătoare. Printre structurile în care studenții sunt reprezentați prin lege se regăsesc consiliile facultăților, senatele universitare, comisiile de asigurare a calității și comisiile de etică. **Însă procesele decizionale din educație au loc la mai multe niveluri și în chiar mai multe comisii, consilii, departamente și structuri.**

Un important sistem de reprezentare al studenților îl alcătuiesc **organizațiile studentești legal constituite, cu scop de reprezentare**, care prin proiectele și activitățile curente au demonstrat un input esențial în introducerea, aplicarea și monitorizarea reformelor educaționale la toate nivelurile. Considerăm astfel că se impune recunoașterea lor ca structuri legitime de reprezentare ale studenților, fiind de drept participanți activi în toate deciziile ce se iau în comunitatea academică.

În contextul actual, al dezvoltării unei strategii pentru educație, considerăm necesară elaborarea și asumarea de către mediul studentesc a unui statut al studentului și al studentului reprezentant și adoptarea sa ulterioară, ca lege distinctă a statului român. ANOSR a lansat deja, în anul 2007, în dezbatere publică un astfel de document.

Cotele de reprezentare a studenților, în alte state europene, ating un nivel mult mai ridicat (în Cehia - 33%-50%, în Slovacia - minim 33% - sau în Ungaria - 25%-33%), în timp ce state precum Franța și Serbia au la nivel de universitate câte un vice-președinte sau pro-rector desemnat dintre studenți. În Suedia, pentru ca o decizie să poată fi aplicată, trebuie consultați anterior și toți reprezentanții studenților din respectiva facultate.

În acest context, și conștienți fiind de maturitatea societății românești, ANOSR consideră că țara noastră este pregătită să accepte ca **studenții să fie reprezentați în proporție de minim 33% în toate structurile universitare și să aibă reprezentanți desemnați de ei, cu drepturi depline, și în organismele guvernamentale** în care se discută și se iau decizii care se referă la sistemul sau instituțiile de învățământ superior. Reamintim faptul că studenții reprezintă practic 80% din totalul membrilor comunității academice și, în același timp, principalul beneficiar al serviciilor educaționale.

2.3 Clarificarea ciclurilor

Considerăm că odată cu finalizarea studiilor primei generații pe învățământ de tip Bologna, este necesară o definiție cât mai clară a programelor masterale și de doctorat. Trebuie luate în considerare și aspectele referitoare la absolvenții precedenți și echivalarea creditelor obținute de aceștia, numărul de locuri finanțate de la bugetul de stat, metodologia de admitere și definirea curriculei în funcție de competențele și aptitudinile ce vor fi obținute prin absolvire.

De asemenea, considerăm că este necesară dezvoltarea de programe masterale complementare, care să permită studenților o flexibilitate cât mai mare în traseul lor de învățare și o încadrare cât mai bună pe piața forței de muncă.

2.4 Relevanța studiilor. Relația academic – privat – social

Datorită caracterului dinamic al pieței forței de muncă, atât la nivel național cât și regional, înțelegem nevoia de înființare periodică de programe de studiu, însă suntem îngrijorați în privința relevanței programelor de studiu per ansamblu. În aceeași ordine de idei, de la revoluție și până în prezent, în învățământul superior nu prea s-au desființat programe de studiu. În acest context considerăm necesară realizarea de mecanisme prin care să fie dovedită relevanța diplomelor de absolvire pe piața muncii și existenței de oportunități de dezvoltare profesională în domeniu.

În viziunea ANOSR este vitală crearea unei relații de parteneriat între mediul academic și cel privat, relație care să producă date statistice comparabile în ceea ce privește necesarul de forță de muncă specializată, domeniile neacoperite, inovații în diferite domenii, tehnologii folosite, susținerea financiară a studenților, etc. O astfel de relație ar aduce numai beneficii fiecărei părți, în principal studenților și extins societății în ansamblul ei.

2.5 Calificările

ANOSR a solicitat în repetate rânduri definirea programelor de studiu și a curriculei pe baza competențelor la nivel de curs, dar și transversal, la nivel de program. În același timp, trebuie ținut cont și de relevanța competențelor pe piața muncii. Având în vedere că în prezent se află în dezvoltare cadrul național al calificărilor, este necesar să fie definite competențele obținute prin absolvirea ciclurilor de învățământ, luând în considerare și echivalarea acestora cu cadrul european al calificărilor.

2.6 Finanțarea învățământului superior

Actualul mecanism de finanțare a învățământului superior a fost introdus începând cu anul 1999, suferind însă mici schimbări, în special prin introducerea așa-numitor indici de calitate, și având teoretic la bază două principii: resursele urmează studenții și promovarea calității în procesul de educație.

Acest principiu al resurselor care urmează studenții este însă nerealizat deoarece „studenții intervin în ecuație numai în mod indirect, ca « studenți echivalenți »”. Mai mult se pierde din vedere faptul că atât în cazul alocației per student, inclusă în finanțarea de bază, cât și în sistemul de burse, inclus în finanțarea complementară, se urmărește în primul rând sprijinirea de către stat a studenților. De exemplu, constatăm faptul că modul de alocare al subvențiilor cămine-cantine nu responsabilizează în prezent nici studenții și nici universitățile, iar finanțarea nu ajunge la student ci la universitate, studenții neavând libertatea de a-și alege căminul și lipsind o competiție reală între universități, mai ales din perspectiva condițiilor oferite în cămine, ceea ce duce la o menținere a calității scăzute a acestora.

ANOSR consideră că acordarea subvențiilor cămine-cantine direct studenților ar putea soluționa această problemă.

În perspectiva ANOSR, finanțarea învățământului trebuie să fie corelată cu obiectivele acestuia. Cu alte cuvinte, dacă vrem un învățământ superior de calitate și finanțarea învățământului ar trebui să se facă în funcție de calitatea educației furnizată de fiecare instituție de învățământ superior în parte. De aceea, considerăm că **un sistem de finanțare bazat pe vouchere, pe principiul real "finanțarea urmează studentul"** nu "studentul finanțarea", ar genera numai beneficii și ar obliga instituțiile de învățământ să se asigure că serviciile oferite sunt de calitate și atrag studenții, implicit finanțare.

Este imperios necesar ca instituțiile de învățământ superior să dezvolte **mecanisme de calculare a taxelor de studii și de a le fixa pe cicluri, nu anual**. Ceea ce se întâmplă în prezent în instituțiile de învățământ superior, nu oferă studenților o siguranță în ceea ce privește traseul lor de învățare și participarea la procesele de învățământ. În același timp, prin oscilații, de la an la an, scade implicit calitatea învățământului, neștiindu-se care vor fi investițiile viitoare.

Constatăm totodată că studenții înscriși la învățământul deschis la distanță sunt excluși din sistemul finanțării de stat, ei nebeneficiind de sprijin. Acest lucru îngreunează și mai mult accesul tinerilor care provin din medii dezavantajate și ne îndepărtează de principiile învățământului centrat pe student.

Considerăm că în cadrul instituțiilor de învățământ superior, în ceea ce privește managementul financiar, este necesară **o descentralizare de la nivelul instituției înspre facultăți**, pentru a dinamiza procesul de dezvoltare a facultăților, acestea fiind diferite nu numai prin prisma programelor, ci și prin prisma nevoilor specifice.

Rezultatele studenților sunt irelevante și în salarizarea cadrelor didactice unde regăsim și o altă problemă, cea a decalajelor profunde între salariile asistenților universitari și cele ale profesorilor, îngreunându-se astfel revigorarea corpului profesoral. Faptul că evaluarea și salarizarea unui profesor nu depind (și) de nivelul de cunoștințe și competențe ale studenților conduce la ideea că, practic, un profesor este evaluat de colegi sau de decan pe baza modului de organizare a cursurilor, dacă a acoperit suficient din materie, dacă e interesat sau înțelege materia predată, neexistând astfel nici o formă motivatoare de tip coercitiv la nivelul cadrelor didactice, pentru centrarea pe student.

Mai există totodată un număr de probleme suplimentare care rămân spre a fi discutate și reglementate la nivel european, în viitor, și pe care ar trebui să le luăm în calcul în momentul realizării strategiei: serviciile de asigurare medicală și socială a studenților aflați la studii în străinătate, integrarea socială a studenților veniți să studieze într-o universitate dintr-o altă țară europeană, asigurarea frecventării unor cursuri de limbă, în țara în care vin la studii.

Se impune totodată introducerea unui sistem de **credite financiare pentru studenți**, garantat din fonduri publice.

2.7 Flexibilitatea traseelor de învățare - mobilitatea internă și externă, întreruperea și reluarea studiilor

Posibilitatea studenților de a accesa programe de mobilitate externă le deschide orizonturile și perspectivele asupra programului de studiu pe care îl urmează și asupra locului lor în societate. Din păcate, în prezent, procentul studenților mobili este foarte mic. Considerăm că este necesară dezvoltarea de mecanisme pentru a crește procentul studenților prezenți în programe de mobilitate externă, precum și dezvoltarea unui sistem de mobilitate internă prin echivalarea creditelor și stabilirea unor relații de parteneriat între instituțiile de învățământ superior din România.

Totodată, pentru a asigura mobilitatea internă, se impune eliminarea obligativității de a primi acordul instituției de la care pleacă studentul. În majoritatea covârșitoare a cazurilor, deși universitatea la care se dorește transferul își dă acordul, bariera este impusă de universitatea de la care studentul dorește să plece.

Considerăm că eliminarea acestei bariere va genera nu doar o creștere clară a mobilității ci ar determina și o dezvoltare instituțională a universităților, cu un mai mare accent pe calitatea învățământului, pentru a-și putea păstra studenții și deci a-și asigura resursele financiare. Totodată, este oportună implicarea mediului privat pentru susținerea financiară și dezvoltarea profesională pe parcursul participării studenților în programe de mobilitate.

Trebuie să luăm în calcul și posibilitatea studenților de a-și întrerupe studiile pentru o anumită perioadă de timp și de a le relua din același punct. Facem această observație deoarece studenții provin din medii diferite și au probleme distincte, a căror soluționare presupune timp. Această oportunitate ar veni să răspundă nevoii celor care nu doresc să renunțe definitiv la studii.

2.8 Servicii studentești

Considerăm că, pentru un învățământ superior modern, de calitate, centrat pe studenți, serviciile oferite acestora de către universitate trebuie să fie cât mai complexe și accesibile.

Universitățile ar trebui să ofere servicii care: să ajute studenții în a-și alege parcursul academic (centre de consiliere și orientare profesională), să evite birocrăția (sistem de vizualizare a situației școlare pe internet, birou de informare), să ajute studenții în pregătirea profesională (biblioteci on-line), să asigure un climat propice învățării prin sporirea confortului de cazare și masă. Este esențial ca fiecare universitate să aibă un departament de relații cu studenții, departament care să lucreze împreună cu studenții, cu reprezentanții studenților în a îmbunătăți serviciile oferite.

2.9 Sprijinirea dezvoltării profesionale a profesorilor

Luând în considerare faptul că se impune un învățământ centrat pe student și flexibil, considerăm că trebuie luate în calcul și nevoile specifice ale cadrelor didactice și sprijinirea acestora în dezvoltarea profesională, personală și de asemenea remunerarea adecvată. Este o reală nevoie de cadre didactice tinere, de crearea de mecanisme prin care să fie îndrumați tinerii absolvenți către o carieră în instituțiile de învățământ superior, să existe oportunități de dezvoltare personală și profesională pentru aceștia, iar recompensarea să se facă în mod corespunzător.

Considerăm că nu trebuie specificată prin lege obligativitatea unui profesor să realizeze atât activități de predare, cât și de cercetare. Facem această afirmație bazându-ne pe faptul că fiecare individ are o anumită personalitate și anumite aptitudini. În acest sens, considerăm oportună asigurarea de îndrumare și consiliere cadrelor didactice, nu numai studenților.

2.10 Asigurarea și îmbunătățirea calității

Sistemul de învățământ din România are nevoie, pe lângă o revigorare în ceea ce privește structura și finanțarea, și de o revigorare în ceea ce privește calitatea. Studenții trebuie să beneficieze, pe lângă condiții optime de învățare (cămine, laboratoare), de curricule adaptate necesităților lor, și de calitate în tot ceea ce înseamnă proces educațional. În condițiile integrării în Spațiul European al Învățământului Superior, dar și al nivelului de dezvoltare al societății românești, cât și al obiectivelor României pe plan intern și internațional, este o reală nevoie de asigurarea calității în învățământul superior și de implicarea studenților ca parteneri deplin, în mod permanent, în acest proces.

În același context, este nevoie de mecanisme prin care să se înființeze în instituțiile de învățământ superior, la diferite niveluri, comisii și consilii funcționale și competente de asigurare a calității. Este necesar ca instituțiile să devină responsabile față de societate și să ofere servicii educaționale și sociale de calitate.

Privind asigurarea calității la nivel național, considerăm imperios necesar ca studenții să fie reprezentați cu drepturi egale în Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior. În plus este inacceptabil să existe o discrepanță atât de mare între remunerarea studenților în raport cu a celorlalți membri din echipele de evaluare.

2.11 Cercetare

În contextul în care societatea românească se dorește a fi o societate bazată pe cunoaștere, considerăm că cercetarea are un rol foarte important în procesul de dezvoltare socio-

economică. Astfel se impune asigurarea unor granturi de cercetare atât pentru cercetare aplicabilă, cât și pentru cercetare teoretică.

Extrapolând principiul învățământului centrat pe student, credem că ar fi oportună orientarea pe cercetător, nu pe proces. Este necesar ca cercetătorii să aibă condiții de dezvoltare profesională și să fie remunerați corespunzător, să le fie create oportunități de cercetare în țară pentru a nu mai exporta capital intelectual.

De asemenea, pentru a crește numărul de cercetători și implicit inovarea, cât și pentru a oferi o orientare de calitate studenților, considerăm necesară implicarea studenților într-un număr mai mare în programe de cercetare încă de la nivelul de licență.

Luând în considerare toate aceste aspecte, ar fi în interesul instituțiilor de învățământ superior să își dezvolte centre de cercetare și să promoveze implicarea mediului privat în acest domeniu.

2.12 Pregătirea cadrelor didactice

În perioada comunistă învățământul superior s-a orientat preponderent către disciplinele tehnice și calificări generale, nespecializate. În același timp apar o serie de trăsături negative ale educației: devine colectivistă și egalizatoare (nu era stimulată performanța individuală la nivel de studenți și nici la nivel de profesori), libertatea individuală în procesul de învățare era limitată, procesul de predare - învățare se baza pe transmiterea, reținerea mecanică și reproducerea sistematică a teoriei, fără a se urmări formarea de abilități și competențe.

În ultimele decenii, au avut loc însă evoluții pozitive în domeniul instrumentelor pedagogiei și științelor educației. Astfel, definirea obiectivelor educaționale, relația lor cu evaluarea și conceperea riguroasă a conținuturilor, proiectarea didactică, au fost îmbunătățite, dar au menținut, din păcate, un mod excesiv tehnicist și intelectualist.

În prezent, considerăm că este necesar să se dezvolte mecanismele prin care procesul de pregătire pedagogică a cadrelor didactice să fie îmbunătățit continuu, astfel încât cadrele didactice să fie mai flexibile și să promoveze o relație de parteneriat cu studenții, atât în activitatea de predare-învățare-evaluare, cât și în luarea deciziilor în ceea ce privește educația și feedback-ul din partea studenților.

2.13 Legea învățământului superior

Pe parcursul ultimilor ani s-a observat efortul comun a mai multor structuri guvernamentale și nonguvernamentale de a crea un pachet de legi ale educației. În plus, de curând suntem membri în Uniunea Europeană și de 9 ani am semnat Declarația de la Bologna, iar în ultimii 14 ani România și-a schimbat obiectivele, comparativ cu cele din 1995. În acest context, se vede clar că România are nevoie de o lege a învățământului superior.

E nevoie de o consultare între toți partenerii din mediul educațional pentru a ajunge la o viziune comună și pentru a crea o lege care să corespundă obiectivelor pe termen mediu și lung ale statului român. În același context, se observă necesitatea realizării unei legi care să corespundă cu angajamentele internaționale ale statului.

Luând în considerare toate aceste aspecte, suntem conștienți de dificultățile care pot apărea în realizarea, dar mai ales în implementarea unei noi legi a învățământului superior. În acest context, considerăm oportună o pilotare a noii legi pentru a observa reacțiile generate de mediul academic și de societate.

2.14 Instituțiile de învățământ superior

Suntem conștienți de ceea ce reprezintă autonomia universitară de care beneficiază instituțiile de învățământ superior în baza legii învățământului și beneficiile pe care aceasta le aduce sistemului de învățământ, însă considerăm că pentru a avea un învățământ de calitate este necesar să fie redefinită, mult mai clar, și să îi fie stabilite limitele de funcționare.

Trebuie clar stabilit până unde se poate întinde statul cu reformele în interiorul instituțiilor și ce anume pot și trebuie să își asume acestea. Considerăm oportună dezvoltarea concomitentă a unui mecanism pe baza principiului de “checks and balances”. Cu alte cuvinte, propunem dezvoltarea unui sistem de reguli prin care să fie stabilit clar care este relația dintre instituțiile de învățământ superior și stat, care sunt limitările fiecărei părți în procesul de luare a deciziilor etc.

Pentru a avea calitate în educație, atât la nivel de sistem, cât și la nivel individual, elevii au nevoie de consiliere și îndrumare, pentru a alege facultatea și programul de studiu care li se potrivește și îi atrage cel mai mult, acel program de studiu care le va oferi cele mai mari satisfacții ca studenți. Iar instituțiile de învățământ superior ar trebui să realizeze procesul de admitere pe baza unui examen de admitere care să reliefeze competențele și motivația necesare candidatului pentru a fi admis la un anumit program de studiu. Considerăm că o admitere tip “dosar” este contrară celor prezentate anterior având repercursiuni negative pe termen mediu și lung asupra întregului sistem de învățământ.

Marea majoritate a studenților provin din mediul urban, ceea ce duce la o diferențiere în dezvoltarea personală a indivizilor din mediul urban și cel rural. Propunem dezvoltarea unor mecanisme de orientare a elevilor din mediul rural înspre instituțiile de învățământ superior, cât și de susținere financiară a acestora în ceea ce privește costurile de studii, cazare și masă, precum și oferirea de oportunități reale după absolvire.

Pe parcursul procesului educațional, studenții au nevoie ca instituțiile de învățământ în care studiază să le ofere o educație și servicii de calitate. În acest context, este nevoie ca procesul de asigurare a calității să fie unul real, continuu și studenții să fie în permanență implicați. De asemenea este necesar ca și conținutul programelor de studiu să fie în așa fel conceput încât activitățile să fie centrate pe cel care învață și să existe un echilibru între activitățile teoretice și cele practice. Este necesară totodată elaborarea de mecanisme care să ducă la accesul cât mai multor studenți la programe de mobilitate externă, cât și la dezvoltarea unui sistem de mobilitate internă.

Studenții au nevoie de condiții de cazare și învățare care să fie la același nivel cu cele din instituțiile de învățământ europene. Acest fapt presupune asigurarea de spații de cazare adecvate și de dotări în laboratoare, săli de curs și în toate spațiile în care se desfășoară activități de învățare, predare și evaluare.

După absolvirea nivelului de licență, studenții încă au nevoie de orientare și consiliere din partea instituțiilor de învățământ, pentru a-și defini opțiunile de viitor, fie admiterea într-un program de master, integrarea pe piața muncii, antreprenoriat sau accesarea unui program de învățare pe tot parcursul vieții.

Instituțiile de învățământ ar trebui să păstreze o legătură constantă cu absolvenții săi și să cunoască domeniul în care aceștia sunt angajați. În acest context, propunem dezvoltarea unor mecanisme de tracking al absolvenților, la nivel național, prin implicarea Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului, a Ministerului Finanțelor, a Institutului Național de Statistică, a Ministerului Muncii etc.

2.15 Transparență

Considerăm că se impune urgentarea implementării unor mecanisme eficiente prin care, în sistemul de învățământ superior, ținând cont și de nivelul de dezvoltare al societății românești și de obiectivele sale actuale sau de viitor, să fie asigurată participarea tuturor reprezentanților membrilor comunității academice la luarea deciziilor, fie că acestea îi afectează direct sau indirect. Este necesară promovarea transparenței la toate nivelurile sistemului, accentuând asupra publicării documentelor în timp real și într-un proces continuu.

2.16 Depolitizarea structurilor de conducere

Având în vedere că educația are rolul de a forma o gândire liberă, critică și logică, considerăm cumulum de funcții din instituțiile de învățământ cu cele politice, ca fiind inacceptabil. Faptul că unele persoane dețin atât funcții politice cât și funcții în instituții de învățământ, duce la scăderea nivelului de implicare al respectivelor persoane fie în una din structuri, fie în ambele, influențând totodată procesul decizional. Considerăm că sunt funcții care necesită o implicare completă și nepartinică din partea ocupanților, pentru asigurarea calității în ceea ce privește reprezentarea și asumarea responsabilităților.

În plus statutul de bun public și prioritar ar trebui să asigure educației o dezvoltare continuă și liniară, precum și un parcurs stabil, indiferent de orientările politice ale celor care dețin funcții în instituțiile de învățământ.

Studenții/elevii trebuie să aibă un parcurs educațional fără a fi influențați de diferite orientări politice și să aibă libertatea de a alege sau nu o orientare politică.

3. Viziunea ANOSR asupra modalității de lucru în cadrul comisiei ce va elabora strategia în domeniul educației

3.1 Realizarea unei cercetări amănunțite

Recunoaștem valoarea pe care raportul Comisiei Prezidențiale o are în diagnosticarea sistemului de învățământ superior din România. Totuși nu suntem de părere că o strategie în domeniul educației și cercetării deține în acest moment toate datele de sistem necesare pentru a fi fundamentată și aplicată. Suntem de părere că fiecare decizie reflectată în strategie trebuie să se bazeze pe date și cifre relevante și reale privind situația sistemului de învățământ românesc, precum și pe analize științifice privind evoluțiile viitoare ale acestor indicatori. O astfel de cercetare amănunțită trebuie să însoțească strategia la fiecare pas, ca un ghid de referință față de realitatea la care se pretează strategia.

3.2 Membrii comisiei de elaborare a strategiei

Considerăm că toți actorii relevanți pentru învățământ trebuie să aibă un rol considerabil în fiecare pas al elaborării strategiei. Din știința noastră, acest principiu a fost strict respectat în toate țările care au trecut printr-un proces profund de elaborare și implementare a unei strategii în domeniul educației (precum Scoția sau Finlanda).

Totodată, pornind de la experiența ANOSR în negocierile cu reprezentanții universităților, lipsa de consultare inițială cu toți membrii va produce o reluare a fiecărei etape, pentru fiecare membru absent în parte, dovedindu-se ineficientă. De asemenea potențialul de conflict și neasumare creat este major.

Prin urmare considerăm deosebit de relevantă informarea și consultarea constantă a fiecărui actor, în procesul de elaborare a strategiei naționale în domeniul educației. Pentru o bună desfășurare a activității este necesară și o metodă foarte eficace de organizare a membrilor comisiei în grupuri de lucru.

Având în vedere faptul că ANOSR este cea mai mare federație studentescă din România, reprezentând aproximativ 500.000 de studenți din întreaga țară, ne așteptăm să fim prezenți la toate etapele de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a strategiei naționale în domeniul educației.

3.3 Consultanți externi

Considerăm că în procesul de elaborare a unei strategii relevante și cu potențial mare de impact, trebuie să ne bazăm și pe experiența unor organizații externe grupului nostru de actori care au experiență în a facilita sau contribui la astfel de procese complexe.

Considerăm importantă identificarea cât mai urgentă a acestor colaboratori și lansarea invitației de colaborare, pentru a asigura o contribuție din timp și eficace a acestora în procesul de elaborare a strategiei. Pe parcurs, vedem rolul acestor experți scăzând în intensitate, în funcție de capacitatea grupului de lucru în a deprinde o inerție pozitivă și a se axa tot mai mult pe conținut.

Totodată, pentru a asigura o cât mai mare legitimitate, precum și o strategie care să răspundă nevoilor reale ale tuturor membrilor comunității academice, ANOSR recomandă ca parte dintre experții externi să fie din următoarele structuri: ESU, EUA, ENQUA.

3.4 Stabilirea unui termen de finalizare a strategiei

Elaborarea strategiei în domeniul educației trebuie să fie caracterizată de o delimitare temporară realistă. Țintele clare privin diferitele etape precum și finalul procesului trebuie stabilite de comun acord, cât mai urgent, ținând cont atât de importanța implementării cât mai rapide cât și de limitările existente.

Realismul și planificarea temporală trebuie să caracterizeze și conținutul propriu-zis al strategiei, devenind una din preocupările transversale ale echipelor de lucru.

3.5 Program de activitate

Este foarte important ca parcursul de consultare și elaborare a strategiei în domeniul educației să fie bine programat. Acest lucru ar însemna realizarea în avans a unui calendar de activități care să precizeze datele întâlnirilor de lucru și de consultare largă, dar și temele care vor fi abordate în fiecare dintre acestea.

3.6 Buget necesar

Considerăm că o planificare realistă a elaborării strategiei va indica nevoia acoperirii unor costuri privind acest proces. Aceste costuri trebuie să fie bugetate și apoi urmărite din surse de finanțare, cât mai flexibile și transparente.

Mai mult, aceste costuri trebuie să asigure resursele necesare consultării grupurilor reprezentate inclusiv de către organismele membre în comisia de realizare a strategiei, urmând a fi utilizate de către acestea în baza unui buget propriu stabilit de comun acord în cadrul comisiei.

3.7 Asumarea strategiei în Parlamentul României, de către toate partidele politice.

Considerăm că rezultatul unui proces complet și coerent de elaborare a unei strategii în domeniul educației va oferi o paletă de instrumente, între care primele ce trebuie adoptate sunt cele legislative. Reprezentanții Parlamentului trebuie să fie bine informați cu privire la conținutul strategiei iar, ulterior, în urma definitivării acesteia, strategia trebuie asumată de

către toate partidele parlamentare și aplicată în funcție de toate recomandările oferite în procesul de elaborare.

3.8 Mecanisme de monitorizare a implementării

Considerăm că strategia în domeniul educației nu se termină în momentul în care ea este propusă Parlamentului sau în momentul adoptării ei de către acesta în diverse acte normative. Este esențial ca implementarea strategiei să fie monitorizată permanent, fiind necesară evaluarea impactului și rezultatelor sale, aducându-i-se modificările care se impun.

3.9 Transparență și consultare

Am subliniat în mai multe rânduri că participarea reprezentanților tuturor actorilor la elaborarea strategiei este un element esențial. Considerăm de asemenea că toate discuțiile și rezultatele (intermediare sau finale) ale comisiei trebuie să fie făcute publice într-o manieră cât se poate de transparentă.

Acele elemente care se dovedesc a fi foarte importante și divergente în discuție ar trebui supuse unei dezbateri publice mai largi înainte de validarea uneia sau alteia dintre soluții. Un secretariat al procesului ar fi soluția cea mai eficientă pentru a asigura fluxul coerent și la zi al documentelor de lucru, transparența acestora și a întâlnirilor de lucru, precum și alte detalii privind desfășurarea procesului în cea mai lină manieră.

